

Moțiunea de cenzură. Variante de lucru

26 august 2007

© 2007 Institutul PRO
Str. Ion Câmpineanu nr. 20,
Sector 1, București
Internet: www.institutulpro.ro
E-mail: office@institutulpro.ro

Raport realizat de
Departamentul de Analize și Politici
al Institutului PRO

Raportul poate fi consultat gratuit pe *site-ul*
www.infopolitic.ro

abstract

Chiar dacă anunțul privind depunerea unei moțiuni de cenzură de către PSD pare a garanta apariția unei perioade de instabilitate politică pentru această toamnă, calculul politic pe care Institutul PRO îl face în această analiză tinde să îl contrazică. Pe baza situației parlamentare actuale, Institutul PRO a realizat o estimare a scenariilor plauzibile care pot influența votul referitor la susținerea sau respingerea moțiunii de cenzură. În acest material prezentăm procedura cerută de lege pentru această situație, care este numărul de voturi necesar și care sunt taberele aflate în dispută. Pornind de la un calcul al aritmeticii parlamentare, vedem cât de viabilă este varianta în care guvernul Tăriceanu ar fi demis. De asemenea, identificăm condițiile care trebuie îndeplinite pentru a se ajunge la demitere.

Până în prezent, aceste condiții nu au fost întrunite decât la votul pentru suspendarea președintelui. Acum însă, este vorba de o situație în care taberele care se confruntau atunci se recompun, forțând vechi inamici (precum PD și PSD) să colaboreze într-o nouă „coalitie monstruoasă”.

Faptul că scena politică oferă o asemenea situație complicată, definibilă ca fiind în echilibru instabil, este rezultatul unei ecuații cu trei factori de putere importanți, fiecare cu atuuri semnificative și, în același timp, cu o incapacitate majoră de cooperare.

cuprinsul analizei

1. Situația politică: un tablou în echilibru instabil	4
2. Juridic: ce spune legea	7
3. Scenariile moțiunii	9
4. Concluzii: o moțiune greu de finalizat	14

1. Situația politică: un tablou în echilibru instabil

PSD a anunțat recent că, până pe 10 septembrie, va depune o moțiune de cenzură pentru a demite Guvernul Tăriceanu II. Inițiativa PSD vine după ce, timp de mai multe luni de la eliminarea PD de la guvernare, social-democrații au fost cei care au asigurat supraviețuirea actualului Executiv.

Structura politică a Guvernului este formată din PNL și UDMR. Susținerea parlamentară pe care aceste două formațiuni o pot acorda Executivului este de aproximativ 24%. UDMR deține 7% din totalul mandatelor senatorilor și deputaților, iar PNL 17%. Din punctul de vedere al susținerii parlamentare concrete, Guvernul actual are cea mai slabă susținere din istoria post-decembristă.

Investirea noului Executiv în aprilie a.c., precum și menținerea ulterioară a acestuia în funcție, au fost posibile prin votul PSD care, la vremea respectivă, a dus la cel mai puternic vot de investitură a unui guvern din ultimii ani. Cauzele politice care au determinat această situație sunt multiple, însă în majoritatea lor sunt legate de poziționarea adversativă a social-democraților față de președintele Traian Băsescu și față de PD. Sprijinul acordat de PSD Guvernului a fost condiționat de acceptarea de către PNL a unor inițiative social-democrate (fie că au avut caracter politic, precum suspendarea președintelui Traian Băsescu, fie că a fost vorba de măsuri guvernamentale, precum mărirea pensiilor). Dependenta Executivului de PSD s-a văzut poate cel mai clar în momentul discutării Legii pensiilor, când social-democrații au determinat Guvernul să accepte viabilitatea unei propuneri care fusese respinsă anterior, pe vremea când Alianța D.A. funcționa.

Aportul PC și PRM la sprijinirea Guvernului a fost mai puțin vizibil decât cel al PSD, dată fiind ponderea parlamentară decisivă a PSD comparativ cu aceste două formațiuni. Aceste partide au anunțat, la votarea de către Parlament a Cabinetului Tăriceanu II, că nu îl vor susține, însă comportamentul ulterior față de Guvern a fost ambiguu.

PD, ieșit din Guvern, și PLD, alături de Traian Băsescu, au atacat permanent colaborarea informală dintre social-democrați și liberali, expunând partidele conduse de Mircea Geoană și Călin Popescu Tăriceanu unor importante riscuri de imagine (mai ales după încercarea eșuată de demitere a președintelui). În același timp, lipsa unui protocol clar între PNL și PSD sau refuzul celor două formațiuni de a-și asuma public colaborarea au generat o stare de ambiguitate neproductivă, mai ales în interiorul PSD, partid care nu a

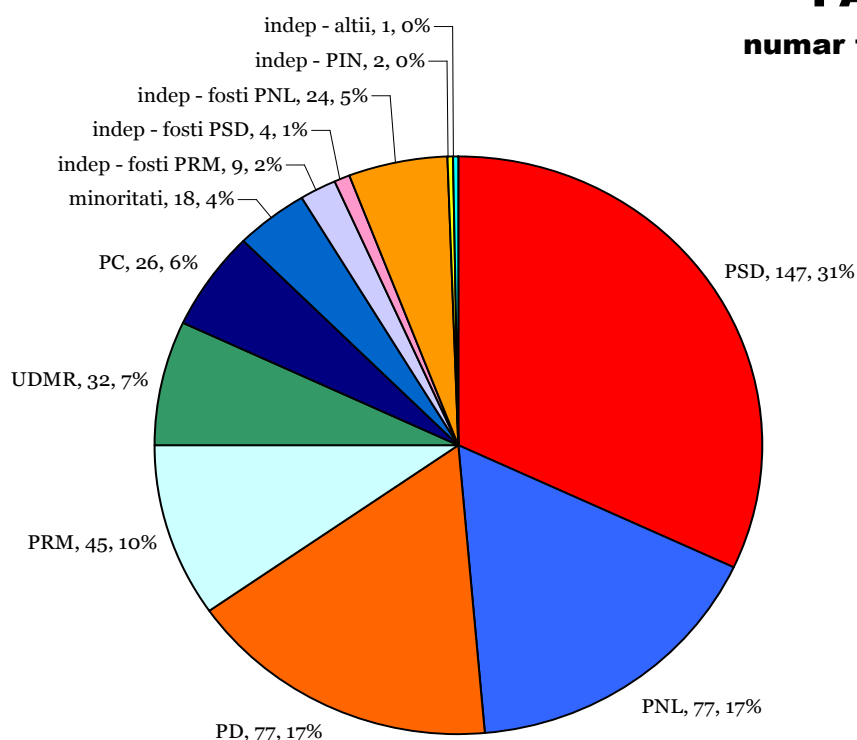
reușit să oprească scăderea în sondaje. PD a început să preia atribuțiile de principal partid de opoziție, în condițiile estompării discursului critic al PSD la adresa puterii. În interiorul PSD au apărut voci tot mai critice față de menținerea situației. Mircea Geoană a ajuns astfel în fața unei decizii de tip *sau-sau*. Evitarea asumării unei decizii clare ar fi dus la un congres extraordinar care ar fi avut drept finalitate schimbarea din fruntea PSD a lui Mircea Geoană.

Dacă intenția PSD de a depune moțiunea de cenzură se va materializa, raporturile de forțe din Parlament vor fi decisive. De aceea, în calcul trebuie luate ponderile pe care partidele le dețin în prezent în Legislativ. După cum se vede în grafic, situația este următoarea:

- PSD - 147 de parlamentari (31%), din care 104 deputați și 43 senatori,
- PD - 77 de parlamentari (17%), din care 23 de senatori și 54 de deputați;
- PNL – 77 de parlamentari (17%), din care 24 senatori și 53 deputați,
- UDMR – 32 de parlamentari (7%), din care 10 senatori și 22 de deputați,
- PRM – 45 de parlamentari (9%), din care 16 senatori și 29 deputați,
- PC – 26 de parlamentari (6%), din care 10 senatori și 16 deputați.
- Grupul minorităților de la Camera Deputaților - 18 membri (4%),
- Parlamentarii independenți care, oficial, pot fi clasificați astfel:
 - Foști membri ai PNL – 24 parlamentari (5%), aflați acum la PLD;
 - Foști membri ai PRM – 9 (2%),
 - Foști membri ai PSD – 4 (1%),
 - Foști membri ai PD – 3.

Menționăm că aceste cifre sunt cele pe care le prezintă, în mod oficial, paginile de internet ale Camerei Deputaților și, respectiv, Senatului. Orice discrepanță față de situația reală cade, așadar, în responsabilitatea acestor instituții.

PARLAMENT
numar total parlamentari

Grafic al ponderii parlamentare. Pentru fiecare partid prezentăm numărul de parlamentari și procentul reprezentat de aceștia.

Poziția acestor partide este, cel puțin teoretic, destul de clară. Eșecul moțiunii de cenzură, depuse în primăvară de către democrați și liberal-democrați, a fost urmat de anunțul PD și PLD despre faptul că vor susține orice altă acțiune similară. După anunțul lui Mircea Geoană referitor la această nouă moțiune de cenzură, cele două partide au anunțat din nou că vor susține orice demers de debarcare a liberalilor.

În afară de aceste partide însă, celelalte formațiuni au declarat că se opun moțiunii. Dacă, la momentul votării noului Cabinet, PC și PRM anunțau că nu vor susține Guvernul, odată cu anunțul PSD poziția acestor formațiuni pare să se fi schimbat. Șansele minime ale PC de a reveni în Parlament și semnele de întrebare privitoare la viitorul scor al PRM par a fi principalele motive pentru care aceste două partide se arată sceptice față de ideea susținerii unei eventuale moțiuni social-democrate. Evident, partidele de la putere (PNL și UDMR) se opun moțiunii. La fel și grupul independenților din preajma PNTCD, care au anunțat că preferă organizarea alegerilor la termen.

Avem, aşadar, în mod virtual, două tabere. Pe de o parte, PSD, PD și PLD care susțin la nivel discursiv un astfel de demers, pe de altă parte PNL, UDMR, PRM și PC, care se opun. PIN, până în prezent, nu s-a pronunțat.

Este de menționat și poziția câtorva dintre parlamentarii independenți, de tipul Ioan Talpeș sau Leonida Lari, care au anunțat că ar fi dispuși să voteze pentru moțiunea de cenzură. Este vorba de cca 4-5 parlamentari care, la limită, pot contribui la obținerea unui număr suficient pentru demiterea guvernului. Forța acestor voturi este însă limitată, fiindcă variabilele luate în calcul mai jos pot scoate ușor din ecuație influența lor.

De asemenea, este clar că obiectivul anunțat de conducerile de partide nu este obligatoriu același cu cel al parlamentarilor în sine. Cu doar un an înainte de alegerile la termen, este foarte complicat pentru parlamentari care nu au speranțe la a mai fi aleși (pe liste sau în sistem uninominal) să treacă atât de ușor peste interesul propriu și să se ralieze dorinței liderilor partidului. Astfel de parlamentari există, invariabil, în toate partidele. Iar tendința lor este aceea de a conserva actuala situație, care le asigură încă un an de mandat.

2. Juridic: ce spune legea

Facem o rapidă trecere în revistă a articolelor din Regulamentul ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, care sunt de interes direct în ceea ce privește moțiunea de cenzură.

Inițierea și dezbaterrea moțiunii

„Articolul 78

- Moțiunea de cenzură inițiată de cel puțin o pătrime din numărul total al deputaților și senatorilor se prezintă birourilor permanente și se comunică Guvernului de către președintele Camerei Deputaților, în ziua în care aceasta a fost depusă. Moțiunea de cenzură se prezintă în ședința comună a celor două Camere în cel mult 5 zile de la data depunerii.

Dezbaterrea moțiunii de cenzură are loc după 3 zile de la data când a fost prezentată în ședința comună a celor două Camere.

Data și locul ședinței comune, împreună cu invitația de participare, se comunică Guvernului de către președintele Camerei Deputaților, cu 24 de ore înainte ca aceasta să aibă loc.”

PSD deține numărul necesar de parlamentari pentru a putea iniția singur o moțiune de cenzură. În actuala configurație a Legislativului, de 462 de parlamentari, PSD ar avea nevoie de 116 semnături. Matematic, social-democrații pot depune pe cont propriu moțiunea de cenzură, având un

total de 147 de parlamentari. Ca atare, momentul depunerii acestui document la Parlament depinde doar de PSD. Dacă sunt respectate prevederile din Regulament referitoare la depunerea unei moțiuni de cenzură, votarea acesteia în Parlament va avea loc la maxim 8 zile de la data depunerii.

Procedura de vot

„Articolul 33

- Camera Deputaților și Senatul, întrunite în ședință comună, vor stabili de fiecare dată ce procedură de vot vor utiliza, în afara cazurilor în care prin prezentul regulament se stabilește o procedură de vot obligatorie.

Articolul 34

- Acordarea votului de încredere Guvernului și retragerea încrederii acordate Guvernului prin adoptarea unei moțiuni de cenzură sunt supuse procedurii votului secret prin bile.”

În cazul votului acordat unei moțiuni de cenzură, Regulamentul specifică în mod clar o procedură specială (cea a votului secret cu bile). În aceste condiții, propunerea venită dinspre unii membri PSD de a se proceda la vot deschis nu este susținută. Teoretic, controlul votului de către partide va fi minim, ceea ce sporește gradul de incertitudine cu privire la rezultate. Practic însă, este de așteptat ca unele partide să își forțeze propriii parlamentari să voteze la vedere, pentru un control mai bun.

Numărul de voturi necesare

„Articolul 38

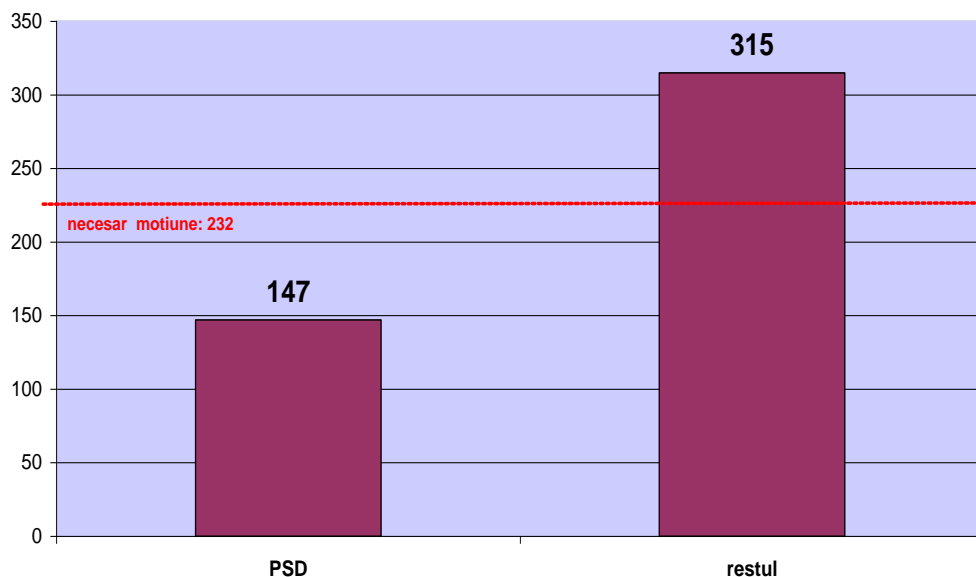
...Acordarea încrederii Guvernului și retragerea încrederii acordate se hotărăsc cu votul majorității deputaților și senatorilor. Celelalte alegeri și numiri în funcții se hotărăsc cu votul majorității deputaților și senatorilor prezenți.”

În Parlament, la acest moment se regăsesc, din cauza unor locuri vacante, un număr de 462 de deputați și senatori. Prin urmare, numărul necesar de voturi pentru aprobarea moțiunii de cenzură este 232.

3. Scenariile motiunii

Așadar, pentru a depune motiunea de cenzură anunțată, PSD are nevoie de o pătrime din semnăturile parlamentarilor. Are aceste voturi. Ce se va întâmpla în continuare?

Varianta 1. Doar PSD

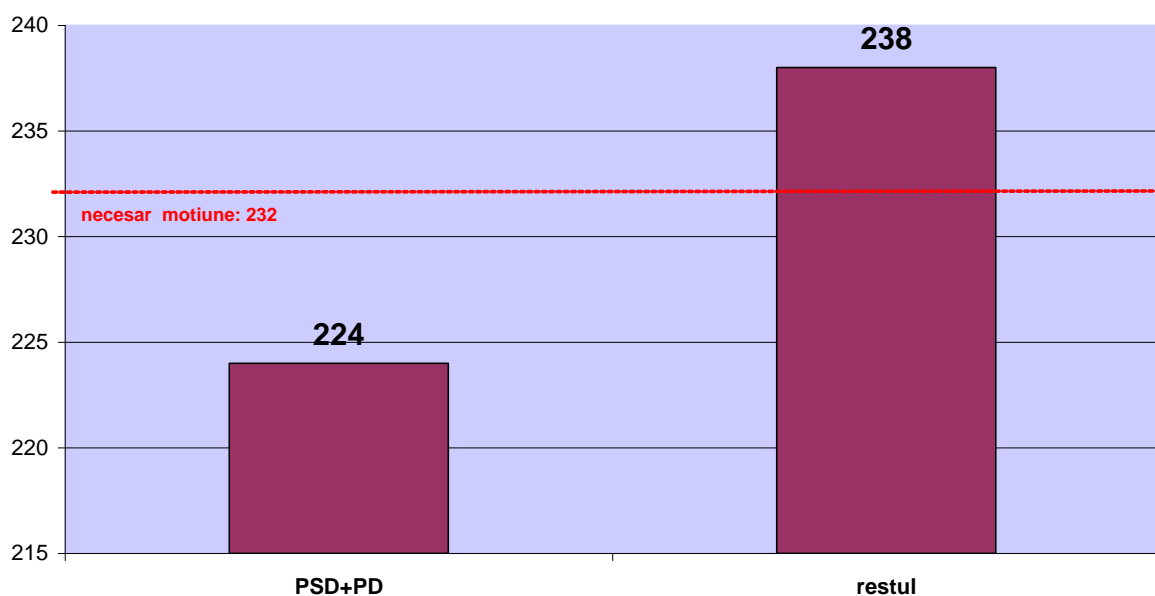

Dacă motiunea de cenzură va fi susținută exclusiv de către social-democrați, nu se va întruni numărul de 232 de voturi necesare pentru adoptarea motiunii.

Scenariul depinde de două elemente foarte puternice, dar contradictorii. Pe de o parte, există presiunea publică ce forțează PD și PLD să se alăture demersului PSD și să susțină, la rândul lor, motiunea. Fiindcă o motiune de cenzură inițiată și votată doar de PSD ar crea confuzie pe scena politică, mai ales că PD s-a arătat în permanență un adept al debarcării Cabinetului Tăriceanu. Ca atare, fie că s-ar abține, fie că ar vota împotriva, PD ar deveni una dintre țintele publice ale mass-media, din cauza inconsecvenței. În cele din urmă, un astfel de scenariu s-ar transforma într-o acțiune imagologică din care PSD ar avea de câștigat, prin aceea că ar putea combate în context electoral duplicitatea democraților (forțând o schimbare de poziții cu PD: democrații ar deveni inconsecvenți, iar social-democrații ar fi opoziția reală). De cealaltă parte, PNL ar păstra conducerea Executivului, dar ar fi nevoit în continuare să adopte o poziție de negociere permanentă pentru a-și asigura susținerea în Parlament.

Pe de altă parte, variabila care ar putea facilita acest scenariu este legată de conținutul efectiv al moțiunii. Fiindcă, dacă aceasta va ataca, pe lângă PNL, și miniștrii democrați, este foarte posibil ca, pentru democrați, să fie cel puțin ciudat să susțină moțiunea. De altfel, este destul de probabil ca PSD să încerce o astfel de variantă, tocmai pentru a ieși din ambiguitatea de până acum. PSD ar evita să atace PD doar dacă ar miza pe o posibilă colaborare ulterioară cu acest partid pentru guvernare. Or, un asemenea scenariu este deja tot mai greu de imaginat. Prin urmare, varianta în care moțiunea ar urma să fie votată exclusiv de PSD nu este tocmai una de neluat în calcul.

Varianta 2. PSD si PD

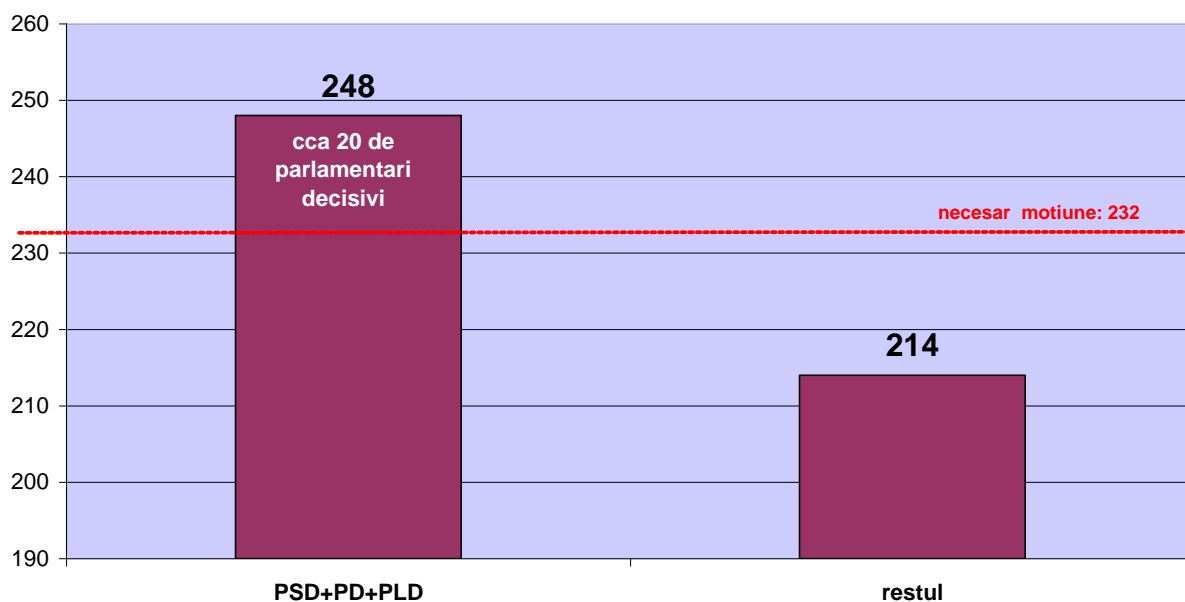
Acest scenariu pleacă de la premisa că PD și-a concretizat discursul de opoziție și ar vota alături de PSD. PLD, pe de altă parte, din cauza incertitudinii generate de scenariile post-căderea guvernului, ar avea mari reticențe de a se implica. Fără garanții clare de colaborare cu PD, fără o poziție sigură în sondaje (care să îi asigure un scor peste pragul electoral), PLD pare că are în continuare nevoie de timp pentru a se consolida. Iar, dacă ar vota moțiunea, acest timp riscă să se evapore. Prin urmare, există motive certe de a presupune că PLD poate să nu voteze această moțiune, chiar dacă discursiv se opune categoric PNL.

O poziție comună PSD-PD privind adoptarea moțiunii de cenzură reprezintă un scenariu care s-ar apropia, dar nu decisiv, de obiectivul demiterii

Guvernului. Cu 224 de voturi maxim posibile, ar mai fi nevoie de doar 8 voturi pentru ca moțiunea de cenzură să fie adoptată. Remarcăm că acest necesar de 8 este mai mare decât numărul de parlamentari independenți care și-au anunțat susținerea pentru moțiune. Varianta atragerii unor voturi suplimentare de la PC sau PRM pentru a atinge pragul de 232 de voturi necesare adoptării moțiunii este neplauzibilă. PC dorește păstrarea mandatelor, iar moțiunea ar putea fi un vehicul care să deschidă calea anticipatelor. În consecință, șansele sunt mai degrabă împotriva adoptării moțiunii într-o astfel de formulă.

Așadar, chiar și o colaborare PSD-PD nu are fi suficientă pentru demiterea guvernului. Și, menționăm din nou, aceasta chiar în cazul greu de imaginat practic în care ambele partide ar da dovadă de o mobilizare și o disciplină de vot totale. Așa cum am spus, este greu de crezut că absolut toți parlamentarii PSD și PD, la adăpostul votului secret și cu amenințarea pierderii mandatului, ar opta pentru o acceptare indiscutabilă a cerințelor venite de la centru.

Varianta 3. PSD+PD+PLD

Ajungem, așadar, la singura variantă care, în mod realist, ar conduce la întrunirea numărului necesar de parlamentari pentru demiterea guvernului. Este vorba de o colaborare transpartinică între cele două tabere adverse de la referendum, cu PSD într-o parte și PD și PLD în cealaltă. Dacă moțiunea este formulată exclusiv împotriva PNL, iar dacă PD își manifestă o solidaritate mai clară față de PLD, există posibilitatea ca parlamentarii acestor trei formațiuni să

se reunească într-un vot anti-PNL. La formarea acestei noi „coaliții monstruoase” (a doua într-un singur an) ar mai putea contribui și un comportament agresiv și arogant al reprezentanților PNL, care ar putea ostiliza decisiv parlamentarii din aceste partide.

Teoretic, în varianta cea mai bună, voturile cumulate ale reprezentanților celor trei partide ar fi de 248 din cele 232 necesare demiterii Cabinetului Tăriceanu. Așadar, cu circa 16 voturi mai mult decât ar fi necesar. Și, dacă îi adăugăm aici și pe parlamentarii independenți anti-PNL, putem ajunge la un plus de cca 20 de parlamentari.

Deci, putem statua că, în cazul în care aceste trei partide dau dovadă de o mobilizare exemplară, ar putea întruni numărul de voturi necesar pentru demiterea guvernului. Ar avea chiar o marjă de 20 de voturi în plus față de necesar.

De aici însă pornesc din nou speculațiile. Ele se referă la capacitatea acestor partide de a impune o disciplină de fier a votului. Situația cea mai complicată este la PSD. Aici s-a ajuns la ideea moțiunii tocmai ca soluție de amânare a ciocnirilor interne, deci nu se poate vorbi de o situație tocmai unitară. Dar mobilizarea celor 147 de parlamentari depinde și de alte variabile. De pildă, cei doi lideri ai grupurilor parlamentare sunt Ion Iliescu (la Senat) și Viorel Hrebenciuc (la Camera Deputaților). Senatorii din vechea gardă, din jurul lui Ion Iliescu, și-au manifestat deja scepticismul față de moțiune, iar Viorel Hrebenciuc este cunoscut pentru relații excelente și multiplu profitabile cu PNL și UDMR. În plus, nu pot fi excluse nici variantele abținerilor și absenteismului, generate fie de interese personale ale unor parlamentari, fie de grupuri mai mici, care ar putea conta în acest calcul general.

Pentru PD, se aplică în bună măsură scenariul valabil în cazul PSD. Nu este exclus ca dorința democrațiilor de a demite actualul guvern să fie mai degrabă discursivă, astfel încât PD, alături de PLD, să refuze votul pe o moțiune de cenzură care va conține, în plus, critici și atacuri la adresa ambelor formațiuni care s-au aflat la guvernare alături de PNL. Dacă PD se va prevala de acest aspect, formațiunea lui Emil Boc riscă să devină ținta atacurilor publice. O altă logică a unui vot împotriva moțiunii sau a unei abțineri în masă ar putea ține de strategia pe care o vizează unii democrați. Deși conducerea partidului înțelege cât de profitabilă ar fi venirea rapidă la putere și, eventual, organizarea directă a următoarelor alegeri, e posibil ca unii parlamentari să aibă calcule diferite. Deja se văd și în PD semne ale conflictelor interne care ne arată că disciplina nu este absolută nici în partidul din care provine actualul președinte.

Nu trebuie ignorată nici poziția PLD, care s-ar putea simți amenințat în eventualitatea în care se vor forța alegerile anticipate fără a se fi pus bazele unei colaborări formale cu democrații.

Repetăm, este vorba de o marjă de doar 20 de parlamentari. Absența sau votul împotriva al unui număr de numai 20 de reprezentanți ai PSD, PD sau PLD este o variantă care trebuie să îi îngrijoreze pe inițiatorii moțiunii, dacă ținem cont de experiența directă și de modul realist în care se desfășoară ședințele Parlamentului. La o asemenea marjă, este foarte greu de afirmat categoric și indubitabil că moțiunea are șanse reale să treacă, în varianta în care ar fi susținută de PSD, PD și PLD.

4. Concluzii: o moțiune greu de finalizat

Conform scenariilor și datelor prezentate anterior, credem că, deși există argumente teoretice pentru a susține șansele moțiunii, poziția analiștilor trebuie să fie una sceptică.

Dacă se iau în calcul numai mesajele publice ale liderilor politici, varianta plauzibilă ar fi aceea că moțiunea de cenzură a PSD (dacă va fi depusă) ar putea fi adoptată de Parlament, iar Guvernul va fi demis. Practic însă, există o serie de calcule politice realiste care trec dincolo de mesajele publice și care determină ca varianta aprobării moțiunii să fie foarte incertă.

Repetăm, în final, variabilele de care depinde un vot suficient pentru obținerea a 232 de voturi în Parlament, care să ducă la demiterea guvernului:

1. Depunerea unei moțiuni în care PD să fie suficient de puțin atacat încât să nu considere că este o dificultate votarea sa
2. Mobilizarea totală a parlamentarilor din PSD, PD și PLD, pentru a veni la ședință în ziua votului
3. Asigurarea că toți acești parlamentari vor vota, în cadrul unui scrutin greu de monitorizat, împotriva guvernului
4. Existența unui acord politic între PD și PLD care să asigure o continuitate a colaborării între aceste două partide, în cazul în care s-ar ajunge la alegeri anticipate sau la intrarea la guvernare
5. Convingerea parlamentarilor care se simt nesiguri de poziția lor că votarea demiterii guvernului nu le periclitează rămânerea în Parlament sau revenirea în acest for, dacă se organizează alegeri anticipate
6. Existența unei variante acceptabile public pentru perioada post-demitere, care să nu fie percepută ca o accentuare a instabilității politice
7. În fine, existența unui comportament arogant și agresiv din partea PNL, care să blocheze orice formă de negociere cu acest partid și care să ofere motivații suplimentare pentru parlamentari pentru a vota împotriva lui Călin Popescu Tăriceanu.

Aceste variabile sunt suficient de puternice pentru a influența rezultatul. Gradul de incertitudine este așadar unul foarte mare. Chiar dacă posibilitatea ca Guvernul să cadă nu poate fi exclusă, există în mod clar o discrepanță între șansele imagologice atribuite moțiunii PSD și cele reale. Trebuie făcută abstracție de mesajele publice care vorbesc despre șansele moțiunii.

Comunicarea publică este influențată de interesele de moment ale politicienilor, dar nu reprezintă o oglindă fidelă a acțiunilor lor politice. Vom observa în continuare o escaladare a discuțiilor pro și contra moțiunii și numărătoarea voturilor este cea care va reflecta cât de coerente și consistente au fost, de fapt, discursurile celor implicați.